

SÚÐAVÍKURHREPPUR

Grænbók um málefni sveitarfélaga – mál 229/2022

Umsögn Súðavíkurhrepps

Um málefni: Í grænbókinni er lagður grunnur að umræðu um núverndi stoðu, lykilviðfangsefni og framtíðarsýn sveitarstjórnarstigsins.

Um grænbókarvinnu frá árinu 2019 er ýmislegt að athuga, hvað varðar aðstöðumun við mótnu og framsetningu, meint samráð og sátt.

Téð grænbókarvinna er rakin stuttlega í inngangi og óþarf að hafa um það löng orð, annað en að samráðsvettvangur sem vísað er til er markaður ágalla, en samráð hefur lítið sem ekkert verið af hendi þeirra sveitarfélaga sem þar eiga mest undir. Allt að einu ber að fagna því sem sett er sem yfirskrift verkefnisins, að efla sveitarstjórnarstigið í landinu.

Til þess að forðast endurtekningu á því sem undirritaður hefur áður sagt, um grænbókarvinnuna og aðdraganda hennar og brotlendingu tilraunar til þess að festa í lög þvingun til handa fámennra sveitarfélaga til sameiningar, vísast í heild til **umsagnar Grýtubakkahrepps dags. 14. desember 2022.**

Súðavíkurhreppur tekur í öllu undir þá umsögn og leggur nafn sitt við hana. Umsögnin hefur verið birt hér í samráðsgátt og telst því til gagna grænbókar. Undirritaður telur að í henni kristallist sú sýn sem blasir við öllum sem það vilja vita, um aðför bæði leynt og ljóst að ákveðinni gerð sveitarfélaga, þ.e. sveitarfélaga sem ekki ná 1000 íbúa marki samkvæmt áður lögfestum leikreglum eins og þær birtast í ákvæðum sveitarstjórnarlaga og einkum sveitarfélaga með færri íbúa en 250.

Burtséð frá allri metnaðarfullri vinnu að baki grænbók og með virðingu fyrir því verkefni að efla sveitarstjórnarstigið og reyna að ná utan um þann málflokk í sífellt flóknara umhverfi verður ekki lítið framhjá þeirri aðför sem vegferðin er í garð fámennra sveitarfélaga. Það er sameiginlegt hagsmunamál sveitarfélaga landsins að efla gildi þeirra sem stjórnavalds og finna leiðir til fjölgunar tekjustofna, standa vörð um loftslagsmarkmið og stuðla að skilvirkari stjórnsýslu svo eitthvað sé nefnt.

Merkilegt er að í grænbókarvinnu sé vitnað til þess að svo og svo mikið hlutfall tekna fámennari sveitarfélaga sé byggt á tekjum úr Jöfnunarsjóði sveitarfélaga. Í huga einfalds lögfræðings, framkvæmdastjóra fámenns sveitarfélags og kjörins fulltrúa, er það kristaltært og eðlilegt í ljósi þess af hvaða sökum sá sjóður er sprottinn að hann í eðli sínu styður meira við fámenn sveitarfélög en fjölmenn. Það að breyta sjóðnum og úthlutunum hans í þá átt að stuðla að því að meira fjármagn fari hlutfallslega til stærri sveitarfélaga, meðalstórra og sameinaðra sveitarfélaga á kostnað annarra er ekki góð þróun eða í anda þess hvernig til hans var stofnað. Engin greining liggar til grundvallar rekstrarvanda meðalstórra sveitarfélaga eða þeirra sem telja til annarra stærða sem virðist hvatinn í grænbók.

Ætti það að liggja jafn tært fyrir þeim sem það vilja sjá, að með nafni einu og tilvist Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga sé þar verið að jafna aðstöðumun þar sem tekjuöflunarmöguleikar fámennra sveitarfélaga hljóta með öllu að vera meiri takmörkunum háðir. Um þetta ætti ekki að vera vettvangur til þess að ræða hér í grænbókarvinnu að skerða þá möguleika enn með því að hliðra leikreglum sjóðsins til þess að styðja við áform um æskilegar lágmarksstærðir sveitarfélaga hvað varðar fjölda íbúa.

Undirritaður vill minna á nokkur atriði sem virðast tekin nokkuð léttvægt í þessu öllu og hefur verið bent á áður á svipuðum vettvangi og ekki síst innan Sambands íslenskra sveitarfélaga:

- I. Sveitarstjórnarlög nr. 138/2011 byggja á meginreglunni um sjálfstjórnarrétt sveitarfélaga. Lögin kveða á um það í inngangsorðum og ekki síst ákvæðis 3. gr. laganna.¹ Leyfi mér að feitletra 4. mgr. 3. gr. í neðanmálgrein.
- II. Sveitarstjórnarlög nr. 138/2011 hafa sterka tengingu við meginreglur sem rekja má til Evrópusáttmála um sjálfstjórns sveitarfélaga sem öðlaðist gildi 1.7.1991. Óþarf er að rekja efni sáttmálans og á að vera kunnur öllum þeim sem að grænbókarvinnu standa.
- III. Grundvallarreglur lýðveldisins Íslands – stjórnarskrár - kveða á um sjálfstjórnarrétt sveitarfélaga. Sveitarfélög eru stjórnvöld samkvæmt þrígreiningu og um þau gildir ákvæði í stjórnarskrá sem líta verður til í samhengi við grænbókarvinnu.
- IV. Meginreglan um nálægð/nánd sem er ein af grundvallarreglum í evrópsku lagaumhverfi og hefur tengingu við alla samvinnu og samskipti á sviði sveitarfélaga og ríkis og hefur hér lagagildi gegnum lögfestan EES samning sbr. lög nr. 2/1993. Íbúar viðkomandi sveitarfélaga ættu að taka ákvarðanir eða hafa um þær að segja þegar það varðar þá. Hér í þessari vinnu er ekki einn fulltrúi fámennustu sveitarfélaganna sem enn er höggsíð gegn.
- V. Samband íslenskra sveitarfélaga hefur stutt grænbókarvinnuna frá upphafi án þess að fulltrúi þeirra sveitarfélaga sem eru óæskilegar stærðir samkvæmt grænbók. Þrátt fyrir átök á vettvangi Sambands íslenskra sveitarfélaga er enn sama uppi í nýjum búningi.
- VI. Samband íslenskra sveitarfélaga styður grænbókarvinnuna með athugasemnum í samráðsgátt og gerir ekki athugasemdir við þann halla sem er á afstöðu í garð ákveðinna gerðar sveitarfélaga þrátt fyrir tilvist þeirra innan sambandsins.

Að þessu sögðu vísa ég til umsagnar Grýtubakkahrepps dags. 14. desember 2022 sem liggur í samráðsgátt.

Súðavík 16. desember 2022,

Bragi Þórðsson, sveitarstjóri Súðavíkurhrepps
Fh. Súðavíkurhrepps.

¹ 3. gr. Markmið laganna og forsendur.

Með lögum þessum er markaður almennur grundvöllur að starfsemi og stjórnskipulagi sveitarfélaga. Lögin byggjast á þeim forsendum að:

1. sveitarfélög séu sjálfstæð stjórnvöld sem er stjórnað af lýðræðislega kjörnum sveitarstjórnum í umboði íbúa sveitarfélagsins,
2. skipulag og starfsaðstæður sveitarfélaga séu þannig að þau geti sjálf borið ábyrgð á framkvæmd verkefna sem þeim er falið að sinna,
3. sveitarfélög geti haft samvinnu sín á milli um starfrækslu þeirra verkefna sem þau geta ekki leyst af hendi á eigin vegum eða þau telja hagkvæmara að leysa með þeim hætti,
4. afskipti annarra stjórnvalda af málefnum sveitarfélaga taki ávallt mið af sjálfstjórnum sveitarfélaga samkvæmt stjórnarskrá og sáttmála Evrópuráðsins um sjálfstjórns sveitarfélaga,
5. sveitarfélög hafi sjálfstæða tekjustofna og sjálfsforræði á gjaldskrám sem þeim er heimilt að setja.